

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Anety Petrové „Věštírny tak trochu netradičním způsobem aneb jeskynní věštírny zasvěcené Pánovi a nymfám“

Bakalářská práce Anety Petrové zkoumá kult a mytologii boha Pána a nymf s cílem objevit zde zmínky o věštění a náležitě je pak interpretovat. V první části své práce autorka pojednává o roli Pána a nymf, kterou zaujímaly v kultu a mytologii, načež se zabývá místy (hlavně různými jeskyněmi), v nichž mohly nějaké věšebné praktiky probíhat. V závěrečné kapitole stručně referuje o trojici věšebných metod, které zájemci mohli využívat na místech, které byly zkoumaným božstvům zasvěceny.

Struktura práce je logicky vystavěna a její jednotlivé části dobře zapadají do celku. Výklad je srozumitelný a objevuje se v něm jen tolerovatelné množství přepisů. Je také většinou dokládán argumenty a odkazy do primární a sekundární literatury. Zvláštní vyzdvižení zasluhuje nadstandardní obeznámenost se sekundární, a nadto i recentní literaturou k tématu, kterou si autorka v naprosté většině dohledala a obstarala zcela samostatně a kterou také dokázala smysluplně využívat. Text obsahuje velké množství různých odkazů, dat a citací, což je na úrovni bakalářské práce na FHS spíše netypické. Skvělým nápadem je i připojení obrazové přílohy, na niž autorka v textu funkčně odkazuje.

Text není obvyklým přehledem tématu nebo nařaděnou reprodukcí odborné literatury, nýbrž má vědecké rysy i pretence. Autorčin výzkum je do značné míry samostatný, k čemuž ji ostatně nutila i skutečnost, že žádná odborná kniha ani článek, pokud vím, vytčené téma komplexně nezpracovávají. Takový postup s sebou nese určitá rizika, ale autorka se je nebála nést. Dokázala například v závěru své práce přiznat, že se jí navzdory veškerému úsilí nepodařilo doložit věštění v souvislosti s Pánem. Možná však byla kritická až příliš, poněvadž do něj takřka nepromítla pozitivní zjištění z kultu a mytologie obou sledovaných božstev.

Práce má i některé slabiny. Především formální stránka práce autorce činila značné potíže, i když se v tomto ohledu postupně zlepšovala. Největší pozornost přitahuje nedobrá úroveň češtiny, která je plná gramatických a stylistických chyb. Co se týče gramatiky, připadají na stranu v průměru tři hrubky (ponejvíce schází čárka za vloženými větami, hojně jsou však i chyby v příčestí), ale někde je jich dokonce sedm (s. 46) nebo devět (s. 26). Co se týče stylu, věty jsou sice většinou srozumitelné,¹ ale často kostrbaté,² špatně na sebe navazující (vícekrát se v nich objevuje anakolut)³ a protkávané různými kolokvialismy (viz např. „no a“ na s. 14). Řecká jména a termíny

¹ Výjimkou je např. věta „Řekové a Římané spojovali nymfy s prameny ... a proto je nectili v žádném kultu jako velké bohy“ (s. 15), která budí dojem, že nymfy nebyly vůbec ctěny (což by bylo i v rozporu s tím, co je v práci dále psáno), třebaže autorka chtěla nejspíše říci, že nebyly uctívány v téže míře jako velcí bohové.

² Viz např. „Hudba a zvuk je tedy důležitou součástí kultu Pána“ (s. 12).

³ Viz např. „Nálezy keramických lamp ... poskytují další pohled na to, jak uctívači v jeskyních prováděli obřady a že mohly sloužit také jako votivní dary“ (s. 22). Podobně viz s. 44.

se nezřídka objevují v nesprávné podobě,⁴ při opakovaných výskytech občas nejednotně. Citované anglické překlady jsou většinou ponechávány v originálu, ale občas nedůsledně překládány do češtiny (s. 11 a 14). České překlady primárních pramenů si autorka většinou dohledala (což třeba ocenit), ale občas je citovala v angličtině, což zejména v případě Homéra působí poněkud bizarně. Odkazy na prameny jsou uváděny pomocí zkratk, které nejsou vždy standardní (viz např. Apollod. *Epito.*),⁵ navíc v práci schází jejich seznam a rozepsání. Citace jsou někdy uváděny standardním písmem, jindy kursivou (s. 33-34). Některé tituly, které se objevují v textu, scházejí v bibliografii (Nilsson 1955), která je poněkud nedůsledná a zapisovaná ne zcela standardním způsobem. Například v seznamu použitých pramenů (6.1) jsou autoři a názvy titulů jejich knih uváděni anglicky, i když byli užiti jen v českém překladu. Občas autorka svévolně modifikuje bibliografické zápisy českých i anglických titulů.⁶

Výklad je nezřídka rozvláčný, nepřiměřeně obšírný nebo nedostatečně rozlišující věci podstatné od nepodstatných. Autorka uvádí řadu údajů a citací, které mají pro jádro práce nebo řešené problému význam malý, nebo vůbec žádný. Některé odbočky nejsou nezajímavé, ale bez úhony by mohly být vynechány, to platí například o výkladu, jenž se týká Hekaty, nebo o kapitolách o nekromancii a věštění ze šumění listů, které k tématu práce takřka ničím nepřispívají, a nadto je jejich úroveň poněkud problematická. Nestandardně velký rozsah práce dále umocňují citace zkopírované v původním formátu a nepřizpůsobené šířce strany (s. 46-47 či 49-50).

Posledním negativem jsou teze, které považuji za nepřesné nebo nesprávné, byť jich není mnoho a jejich závažnost je spíše malá. Autorka tvrdí, že „nympholepsy ... je nadpřirozený vliv, který vychází z konkrétního místa“ (s. 28); ne, je to stav uchvácení či posednutí nymfami. „Jménem Bakis ... byli nazýváni věštcí vůbec“ (s. 32, pozn. 156); ne, jen jejich určitý typ, tzn. putující prorok nebo vykladač věštev. „Astragaly = speciální kostky sloužící k věštění“ (s. 46), z čehož autorka vyvozuje, že nálezy astragalů v Kórycké jeskyni dokládají „věštění za pomoci nymf“ (s. 60); ne, protože astragaly v naprosté většině sloužily jako votivní dary, zatímco k věštění byly používány spíše jen ojediněle. Také 4000 astragalů z Kórycké jeskyně nese rysy votivních darů, proti věštění mluví také okolnost, že zdejší astragaly byly objeveny nejčastěji v hrobech (P. Amandry, *L'antre Cérycien II*, BCH Suppl. 9, Paris 1984, p. 347-348 a 409). Když autorka uvádí o nekromantických rituálech, že „nejsou dochované

⁴ Např. ne Nikander, ale Níkandros; ne Thebaid, ale Thébais; ne nymphagetis, ale nymfagetés; ne nympholeptos, ale nymfoléptos; ne Anchíse, ale Anchísa; ne symposium, ale symposion; ne Bakisa, ale Bakída; ne Aeliana, ale Ailiána; ne Demeter, ale Démétér; ne Thriae, ale Thriai; ne Parnas, ale Parná(s)os; atd.

⁵ Některé zkratky budí dojem, že autorka sama nevěděla, co znamenají, viz např. „P. L. Gr. II, 306, Ep. Plat. 22“ (s. 15, pozn. 64).

⁶ Píše např. „Rhodský, Apollónios. Argonautika“ místo „Apollonia Rhodského Argonautika“ nebo „Aristotelés, Historia animalium in three volumes“ místo „Aristotle, Historia animalium in three volumes“.

(jejich) konkrétní popisy“ (s. 55), mýlí se, byť dochované popisy nemusejí být nutně realistické. Konečně popření, že „mrtví nejsou pouhé beztvare stíny obývajcí Hádés, ale naopak si zachovávají své vzpomínky a charakter“ (s. 55), platí možná pro recepci mrtvých v římské době, zatímco homérští mrtví byli popisováni přesně takto.

Adekvátně tuto práci zhodnotit je obtížné. Autorka při zpracovávání tématu prokázala nesmírnou snahu, odvahu vytrvalost a učenlivost. Prostudovala také vysoce nadstandardní množství materiálu, který se jí na většině míst podařilo i přiměřeně prezentovat a vyhodnotit. Na druhé straně práce trpí množstvím formálních prohřešků, které občas provázejí také problémy formulační a věcné. První aspekt mluví více pro dvojku, druhý spíše pro trojku. Protože je však pozitivních momentů v práci určitě více než negativních, přikláním se spíše ke dvojce.

V Praze, 26. 5. 2024

doc. Mgr. Tomáš Vítek, Dr. DSc.